

Загальна педагогіка

Шалімова Т.І.

асистент кафедри іноземних мов

ДВНЗ «Українська академія

банківської справи НБУ»

м. Суми, Україна

ДИСТРИБУТИВЕ ЛІДЕРСТВО ЯК ОСНОВА РЕФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ США

Однією з провідних тенденцій реформування середньої школи багатьох розвинених країн світу є структурна диференціація, що передбачає виникнення альтернативної освітньої пропозиції. Аналогічні процеси відбуваються сьогодні і в системі середньої освіти нашої держави. Мотивація здійснення структурних реформ не завжди є зрозумілою, а тому і переконливою для споживачів освітніх послуг і для українського суспільства в цілому. Тому актуальним є аналіз мотивації та концептуальних основ цього процесу у світовій освітній політиці та практиці реформаційних перетворень тих країн, що набули за їх результатами міжнародного визнання. До їх числа належить передусім США, освітня система якої зазнала протягом останніх двадцяти років суттєвих змін. На наш погляд, досвід США заслуговує на ретельне вивчення і ґрунтовний аналіз з метою запозичення його перспективних ідей в умовах розбудови соціальної політики будь-якої країни (у тому числі й України), яка прагне досягти кращих світових зразків.

Оскільки традиції демократії глибоко вкоренилися на американському ґрунті, вивчення досвіду роботи в цьому напрямку у Сполучених Штатах Америки викликає значний інтерес. Тому ми визначили наступні завдання нашої статті: розкрити поняття дистрибутивного лідерства, окреслити лідерські функції в умовах запровадження проектів автономного шкільного лідерства.

Сучасний освітній лідер потребує демонстрації комплексного набору вмій, знань та досвіду. Як показують дослідження, основними чинниками забезпечення ефективності шкільного лідерства є:

- розвиток національної системи стандартів шкільного лідерства, на основі яких місцеві органи управління освітою та навчальні спільноти вчителів загальноосвітніх шкіл ґрунтували б власну діяльність;
- організація підтримки розвитку шкільного лідерства: підтримка запровадження стандартів у роботу шкільних лідерів, розробка політики та процедури та процедури розвитку шкільного лідерства;
- розвиток програм підготовки шкільних лідерів у початковій та неперервній професійній освіті.

Американському освітньому простору характерний активний розвиток програм підготовки шкільних лідерів та їх централізоване фінансування на розповсюдження програм їхньої підготовки. Разом із тенденцією розвитку загальноосвітньої школи, як навчальної спільноти, що характеризується спільними цінностями та культурою, відзначається зміщення акцентів до дистрибутивного шкільного лідерства, відповідно програми підготовки шкільних лідерів.

Розвиток лідерства може охоплювати елементи програм розвитку менеджменту (управління часом, проектом, делегування, самоаналіз тощо), але з взяттям до уваги можливості здійснювати рефлексивну практику та критичний аналіз поточної діяльності і власного досвіду. “Розвиток лідерства – поняття ширше, ніж просто програми діяльності... Це спосіб, за допомогою якого формується ставлення, надається підтримка у діяльності, стимулюється розвиток організації, яка навчається” [1, р. 19].

Теорія дистрибутивного лідерства, яка розвинулась у результаті усвідомлення, що ідеального лідера не буває, передбачає лідерство усіх членів організації, незалежно від посади, яку обіймає, та рівня відповідальності,

здійснення впливу між колегами, а також і на загальний напрям розвитку організації. Такий підхід ґрунтується більше на теоріях соціології й політології, ніж на традиційних теоріях менеджменту, оскільки спирається на концепції організаційної культури, організаційного середовища, а також висвітлює контекстуальну сутність лідерства. Концепція дистрибутивного лідерства, яка ґрунтується на понятті колегіальності, завоювала популярність в останні десятиліття як альтернатива традиційним моделям лідерства, її широко використовують в загальноосвітніх школах США. Дж. Спілейн та Р. Хелверсон описують теорію як “взаємодію між людьми та ситуаціями” [4, р. 3]. Такий підхід підтверджують процесуальні теорії лідерства, а також системний підхід до організації. Вони пропонують більш інклюзивний погляд на організаційну життєдіяльність, у якій індивіди, групи та команди на всіх рівнях організації колективно впливають на стратегічний напрям її розвитку за допомогою лідерства.

Дистрибутивне лідерство передбачає, що лідерство є характеристикою групи осіб, які співпрацюють між собою: “існує відкритість меж лідерства, а множинність знань поширюється між багатьма особами” [2, р. 591]. На практиці дистрибутивне лідерство передбачає залучення до діяльності великої кількості осіб: школярів, викладачів, допоміжний персонал школи, працівників громадських організацій, політиків у галузі освіти тощо; трансформування ролі лідера відповідно до ситуації, завдання, досвіду; участь у процесах управління та лідерства значної кількості працівників освітньої організації.

Незважаючи на різноманітні підходи до визначення поняття “дистрибутивне лідерство”, воно охоплює три основні величини. По-перше, лідерство є похідною рисою групи осіб, що співпрацюють один з одним. По-друге, дистрибутивному лідерству притаманна відкритість, тобто можливість відбуватися як у межах, так і за межами навчальної інституції. І, по-третє, – досвід лідерства поширюється між великою кількістю осіб. Зважаючи на це, дистрибутивне лідерство слід розглядати як динамічний, інклюзивний,

колегіальний процес, який відбувається у певному контексті, вимагає перспективи поширення по всій системі організації та за її межами [3, р. 42].

Слід зазначити, що дистрибутивне лідерство – це відношення, а не управлінська техніка.

Сприймаючи лідерську практику як спосіб мислення та діяльність, яка впливає на виконання лідерських завдань за допомогою взаємодії лідерів, їхніх послідовників та ситуацій, усвідомлюємо, що дистрибутивне лідерство пропонує могутній ресурс, який якнайкраще підходить до комплексного, взаємозалежного середовища, якому притаманна наявність постійних змін.

Сьогодні загальноосвітня школа США змушена пристосувати власну традиційну академічну структуру до нової парадигми управління, розширювати співпрацю із промисловістю та бізнесом, що вимагає створення центрів підприємництва, інновації та розвитку, а також зумовлює застосування інноваційних методів управління.

Таким чином, на сучасному етапі розвитку суспільства і освіти, управління середньою освітою США вимагає вивчення та застосування сучасних теоретичних підходів до управління освітою. Адаптація американського досвіду до умов української освіти може бути досить корисною під час реформування вітчизняної освіти.

Література

1. Bennet N., Wise C., Woods P., Harve J. Distributed Leadership: Full report. National College for School Leadership. Spring, 2003. – 57 p.
2. Day D. Leadership development: a review in context // Leadership Quarterly. – 2001. – N 11 (4). – P. 581–613.
3. Kellerman B. Leadership: warts and all // Harvard Business Review, January, 2004. – P. 40–45.
4. Spillane J., Halverson R., Diamond J. Towards a theory of leadership practice: a ditributed perspective // Journal of Curriculum Studies. – 2004. – N 36 (1). – P. 3–34.